

Praktiserende læger holder sig tilbage med at stille følsomme spørgsmål til patienternes livsstil.

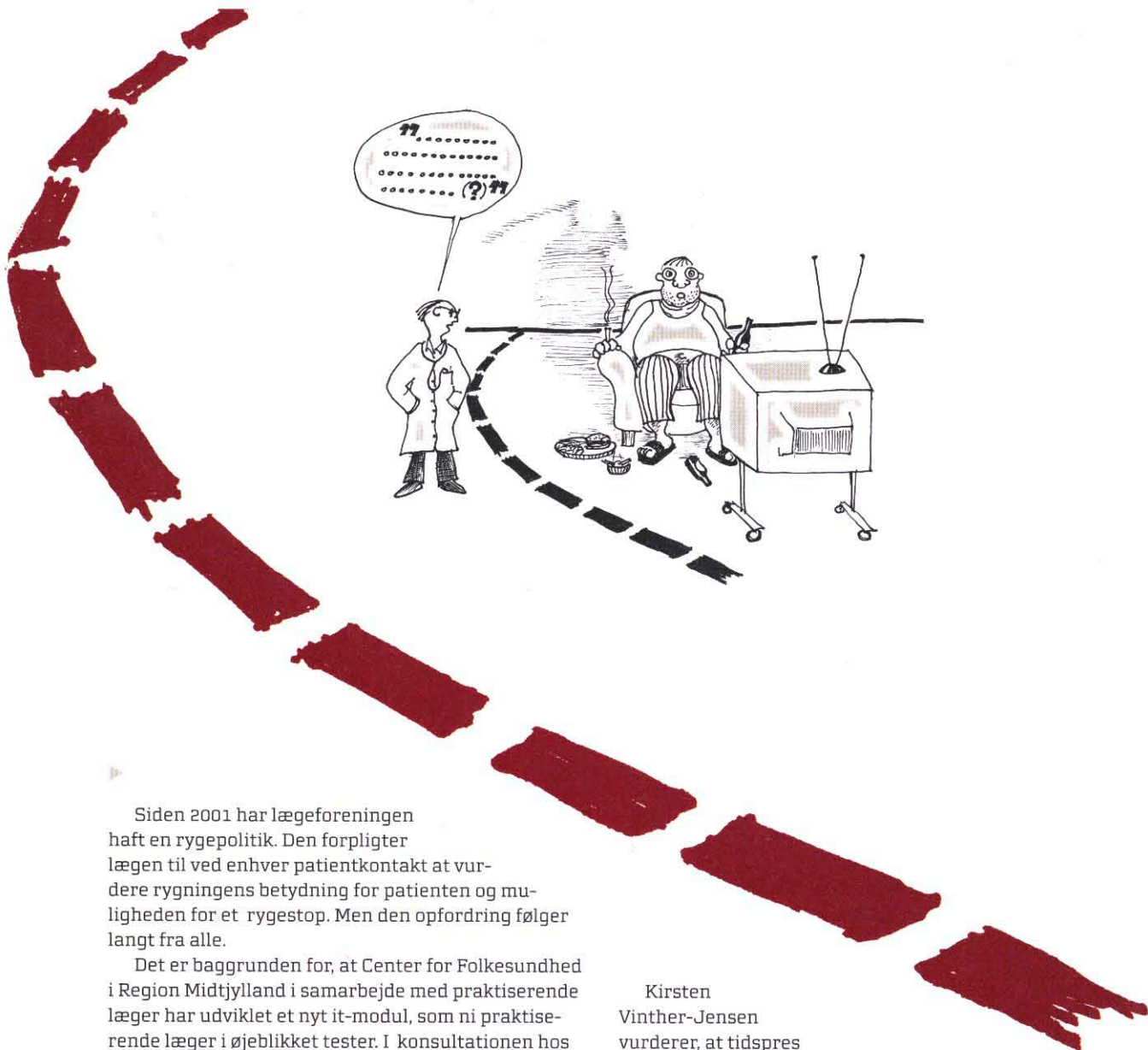

LÆGER MED GRÆNSER

Tekst: Marianne Gregersen
Tegning: Trine Witter

Patienter, som pulser den ene smøg efter den anden, spiser for meget eller rører sig for lidt, får ofte lov at have lasterne i fred for deres praktiserende læge.

Selvom tre ud af fire finder det naturligt, at egen læge spørger til deres rygevaner, er kun 27 procent af befolkningen blevet spurgt om rygning hos egen læge indenfor de sidste fem år.

Siden 2001 har lægeforeningen haft en rygepolitik. Den forpligter lægen til ved enhver patientkontakt at vurdere rygningens betydning for patienten og muligheden for et rygestop. Men den opfordring følger langt fra alle.

Det er baggrunden for, at Center for Folkesundhed i Region Midtjylland i samarbejde med praktiserende læger har udviklet et nyt it-modul, som ni praktiserende læger i øjeblikket tester. I konsultationen hos de pågældende popper et vindue op på skærmen og minder lægen om rutinemæssigt at stille spørgsmål til patientens rygevaner.

Målet er, at alle praktiserende læger på sigt registrerer deres patienters rygevaner. Selv en kort samtale med lægen om rygestop får op mod hver tiende til at droppe rygningen, viser undersøgelser. Derfor bygger projektet på, at en minimal men systematisk indsats giver en større effekt, end når få engagerede læger gør en stor indsats.

På Center for Folkesundhed i Region Midtjylland, som ikke kun arbejder med rygning men med forebyggelse generelt, er håbet, at ryge-projektet bliver starten på en screeningsmodel, som for eksempel også kan bruges i forhold til motion, kost, alkohol og stress. Andre risikofaktorer i et moderne menneskes liv.

Guld værd for forebyggelsen

– En systematisk vurdering af, om den enkelte patient spiser for meget, rører sig for lidt, stresser og ryger, vil være guld værd for forebyggelsen i Danmark, mener Kirsten Vinther-Jensen, der er leder af sundhedsfremme-enheden i Århus under Center for Folkesundhed.

Hendes opfattelse er, at patienterne ikke bare forventer, at lægen stiller spørgsmål om rygning men også om motion, kost og alkohol.

Kirsten Vinther-Jensen vurderer, at tidspres samt manglende information om tilbud, der kan hjælpe patienterne, er den barriere, som først og fremmest får lægerne til at være tilbageholdende med at stille spørgsmål.

– Lægen kan måske være bange for at lukke op for en samtale, som ikke er så nem at lukke igen, mener hun.

Projektkoordinator Marianne Viskum er ikke i tvivl om, at der i fremtiden vil blive stillet krav til de praktiserende læger om at spørge til patienternes livsstil.

– Hvis lægens holdning er, at det er indblanding i privatlivets fred, er det mere legalt at sige til patienten: jeg skal også lige spørge dig om rygning, når et vindue popper op på skærmen, påpeger hun.

Fra sit arbejde som sygeplejerske i rygestopambulatoriet på Århus Sygehus, hvor Marianne Viskum årligt behandler 200 rygere, hører hun jævnligt rygere undre sig eller være direkte fortørnede over, at den praktiserende læge ikke har opfordret dem til at stoppe rygningen.

– Rygerne vil gerne spørges og forventer at blive spurgt, og det er en del af dem ikke blevet, siger Marianne Viskum.

Overlæge dr. med. og studieleder Bjarne Møller-Madsen, som tilrettelægger uddannelsen af de medicinstuderende på Århus Universitet vurderer, at der

på studiet kan sættes mere fokus på vigtigheden af at tale med patienterne om livsstilssygdomme.

– Det er absolut noget, vi har fokus på. Men det betyder ikke, at vi ikke kan gøre det endnu bedre og vægte den forebyggende samtale højere på studiet, fastslår han.

Konsekvente spørgsmål til røg og alkohol

Bjarne Møller-Madsen understreger, at på hospitalerne er det kotyme at spørge patienterne forud for en operation, hvor meget de drikker og ryger.

– Det er en kendt risikofaktor blandt andet ved sårheling, og lige så konsekvente kunne man blive udenfor hospitalsverdenen, mener Bjarne Møller-Madsen.

Praktiserende læge og professor på Institut for Folkesundhed på Århus Universitet Torsten Lauritzen ser gerne, at praktiserende læger stiller flere spørgsmål til patienternes ryge-, kost- og motionsvaner.

– Jeg tror, barrieren er større hos lægen end patienterne, siger Torsten Lauritzen.

Hans erfaring er, at patienter gerne tager vil tale med egen læge om, hvad de kan gøre for at forbedre deres sundhed.

I 90'erne gennemførte han sammen med ni andre praktiserende læger i Ebeltoft et projekt, hvor alle patienter fra 30-50 år fik tilbudt en undersøgelse af deres helbred og en helbredssamtale. Hele 85 procent sagde ja tak

– Patienterne opfattede det på ingen måde som utidig indblanding fra lægens side. De var glade for tilbuddet. I virkeligheden handler forebyggelse jo om, hvad patienten selv kan gøre for at se sine børnebørn blive konfirmeret, påpeger Torsten Lauritzen.

Ebeltoft-projektet viste, at praktiserende læger kan forebygge, uden det koster samfundet flere penge. Den væsentlige gevinst ved at fokusere på livsstil var, at patienternes risiko for at få hjerte/kar sygdomme blev halveret.

Forklaringen på, at lægerne ikke i større udstrækning stiller spørgsmål til patienternes livsstil, er ifølge Torsten Lauritzen, at der ikke er en systematisk tilgang til forebyggelsen. Dertil kommer mangel på tid.

– Når patienten henvender sig med et bestemt helbredsproblem, som ikke nødvendigvis har noget med livsstil at gøre, er det svært i den travle hverdag at få presset spørgsmål om rygning, kost og motion ind, understreger Torsten Lauritzen.

Han mener, at politikerne burde arbejde for en systematisk forebyggelse hos de praktiserende læger. I Ebeltoft var der ikke øgede udgifter for samfundet ved at gøre det. ■

76 procent af befolkningen finder det naturligt, at lægen spørger til rygevaner.

27 procent af befolkningen er indenfor de sidste fem år blevet spurgt om deres rygevaner hos egen læge.

19 procent af rygerne ønsker hjælp og støtte til rygestop af egen læge.

Kilde: Sundhedsstyrelsen rapport om rygestop-rådgivning og almen praksis.

Knap 80 procent af befolkningen er i kontakt med deres praktiserende læge i løbet af et år.